

Duomenų panaudojimas priimant sprendimus viešajame sektoriuje

Kūrybinėse dirbtuvėse aptartos konkrečios problemos ir pasiūlyti jų sprendimo būdai:

Problema	Siūlomi veiksmai
Silpna duomenų naudojimo kultūra visuose lygmenyse – viešajame sektoriuje pasigendama suvokimo, kad sprendimai turėtų būti grįsti tiksliais duomenimis, o ne interesais, nuomonėmis, ideologija ar bendrine analize.	Įvairaus formato edukaciniai užsiėmimai/mokymai, įtraukiantys visus darbuotojus (įskaitant vadovybę), kurie atsakingi už sprendimų priėmimą. Švietimas apie duomenų pasitelkimo svarbą akcentuojant naudą ir gerąją praktiką.
	Duomenimis grįstos politikos įgyvendinimo vertinimai savivaldybėse/nacionaliniu mastu.
	Tarptautinių formatų pasitelkimas aktualizuojant duomenų naudojimo svarbą LT (DG REFORM, OECD, kitos).
	Duomenų/ įrodymų naudojimo sprendimo priėmimo procese įtraukimas į Europos semestro analizę ir rekomendacijas (bendradarbiaujant su atitinkamais Europos Komisijos direktoratais).
	Aktyviau naudotis DG REFORM programa „Technical Support Instrument“ (žr. nuorodą), kuri padeda įgyvendinti pokyčius ES narių viešajame sektoriuje.
Skubotas sprendimų priėmimas ir spartus teisėkūros procesas nepalieka laiko įsivertinti turimus duomenis. Dažnai duomenų poreikis atsiranda ne problemos analizavimo etape, o jau pateikus veiksmus kaip bus sprendžiama problema. Kai kuriais atvejais veiksmas pasiūlomas anksčiau nei apmąstoma pati problema, todėl duomenimis yra teisinami veiksmai veikiau nei jais remiamasi siekiant priimti sprendimą. Išlieka tolerancija nepagrįstiems sprendimams.	Dabartiniai teisės aktai tik pataria naudoti analitinius duomenis, tačiau visame teisėkūros procese įpareigojančio reikalavimo nėra. Siūloma įtvirtinti reikalavimą, kad teisėkūros procese būtų numatomas etapas, kuriame analizuojami duomenys, aktualūs atitinkamam teisės aktui, ir be kurių teisės aktas negalėtų būti tvirtinamas (ar pan.).
	Duomenimis grįstą poveikio vertinimą reglamentuoti teisės aktuose – privaloma tvarka įvesti politinių priemonių veiksmingumo stebėjimą atliekant nuolatinis vertinimus, panašiai kaip ES lėšomis finansuojamų priemonių atveju.
Aiškaus duomenų rinkimo ir analizės proceso trūkumas politikos cikle – tiek nacionaliniu, tiek savivaldos lygiais trūksta gairių kaip turėtų būti vykdomas duomenų rinkimas ir apdorojimas sprendžiant konkrečias problemas.	Siauresnės politikos srityse (pvz., jaunimo politika, socialinė politika ar pan.) paruošti šablonai savivaldybėms – savivaldybės supažindinamos kaip atpažinti problemas pagal konkrečius duomenis, kokie duomenys reikalingi įgyvendinant politines priemones ir pan. Bendradarbiaujama su interesuotomis šalimis (pvz., NVO ar verslais), kurie prisideda analizuojant ir vertinant duomenų reikšmę politinėms sritims.
	Suformuluoti aiškų ir visoms institucijoms bendrą proceso eigą ir paruošti šablonus kaip institucijos galėtų sudaryti reikalingų duomenų „lentelę“ ar pan. prieš pradėdant formuluoti politikos priemones.
Neužtikrinama patogi duomenų prieiga, duomenų kokybė bei branda išlieka žemos.	Pagerinti duomenų kokybę (teigiama, kad dabartiniai ES lėšomis finansuojami projektai nėra pakankami) – reikėtų suvienodinti duomenų rinkimo formatą, klasifikavimą, kitus parametrus.
	Laisvai prieinama programos (<i>software</i>) duomenų apdorojimui valstybinėse institucijose/jstaigose.
	Integruoti visus valstybės duomenis į vieną platformą kartu su „machine learning“ mechanizmais.

Problema	Siūlomi veiksmai
<p>Pačios viešosios institucijos bei įstaigos kartais nežino, kokius duomenis valdo ir kam jie galėtų būti naudingi. Esama duomenų dubliavimo, neefektyviai renkamų, nenaudojamų ar sunkiai prieinamų duomenų.</p>	<p>Sudaromas Valstybės duomenų žemėlapis/inventorizacija. Procesas iš dalies vyksta, bet nepakankama apimtimi. Duomenų inventorizacija organizacijų viduje – viešųjų įstaigų ar institucijų darbuotojai supažindinami su savo organizacijos renkamais duomenimis ir jų svarba (arba, jei duomenis renka institucijai pavaldi įstaiga – supažindinama su įstaigos duomenimis).</p>
	<p>Komunikacinės kampanijos apie duomenų prieinamumą viešajame sektoriuje – kur ieškoti reikiamų duomenų, kaip juos rasti, į ką kreiptis norint atlikti gilesnę analizę ir pan.</p>
<p>Pastebimas kompetencijų rinkti, sisteminti, analizuoti ir naudoti duomenis trūkumas viešajame sektoriuje. Trūksta gebėjimų formuluoti bei spręsti analitinius uždavinius, pasigendama tokioms uždavims skirtų darbuotojų etatų. Kartais institucijose ar įstaigose nėra žinoma, kur kreiptis pagalbos norint atlikti analitines uždavimus, arba nežinoma kur ieškoti už organizacijos kompetencijos ribų išeinančių duomenų.</p>	<p>Mokymai viešojo sektoriaus darbuotojams, įtraukiant privataus bei NVO sektorių atstovus. Pvz., organizuojamos dirbtuvės kaip galėtų būti naudojami duomenys priimant sprendimus, mokymai apie metodikas, analizės būdus. Pavyzdys: STT „Skaidrumo Akademija“ – platforma, kurioje pagal tematinės sritis periodiškai kviečiami dalyviai apsikeisti praktikomis, pasidalinti žiniomis ir pan.</p>
	<p>„Analytics without borders“ (lt. <i>Analitikai be sienų</i>) – iniciatyva remiantis „Doctors without borders“ principu, kuomet institucijų analitikai laikinai paskiriami eiti pareigas kitoje institucijoje. Pavyzdžiui, analitikas dirbantis LRVK laikinai paskiriamas dirbti Susisiekimo ministerijoje, kur jis kurį laiką padeda spręsti konkrečius analitinius uždavinius (pvz., mėnesį).</p>
	<p>Institucijose įsteigiami specializuoti vertinimo padaliniai, kurie būtų atsakingi už vertinimų vykdymą ir duomenų analizę. Taip pat, tokie padaliniai veiktų kaip kiekvienos institucijos kompetencijų centras – čia būtų nuolat kaupiamos žinios apie renkamus duomenis, duomenų analizės metodus, bendradarbiavimo su kitomis institucijomis poreikį (pvz., dėl duomenų ar susijusių temų) ir t. t.</p>
	<p>Privataus ir viešojo sektorių bendradarbiavimo skatinimas – žinių, patirčių, gerųjų praktikų dalinimasis. Pavyzdžiui, kvietimas privačių socialiai atsakingų įmonių darbuotoją padėti viešajam sektoriuje sukurti duomenų analizės modelį ar pan. (EBPO „Compliance without borders“ iniciatyvos principu).</p>
	<p>Studentų pritraukimas praktikai – kviečiami studentai atlikti analitinio darbo praktiką viešosiose institucijose, įstaigose, su galimybe vėliau įsidarbinti.</p>
	<p>Duomenų analitikos įtraukimas į darbuotojų krepšelį: išplėsti dabartines mokymų programas ir įtraukti duomenų analizės mokymus. Tokiems mokymams gali prireikti didesnių mokymosi sumų nei šiuo metu yra leidžiama, todėl reikalinga galimybė sudaryti mokymosi sutartis, kad pvz., darbuotojas dalyvavęs tokiuose mokymuose turėtų atidirbti institucijoje tam tikrą laiką ar pan.</p>
	<p>Skatinamas intensyvesnis tarpinstitucinis bendradarbiavimas – bendrų analitinių projektų ar tyrimų iniciavimas, apsikeitimas gerosiomis praktikomis, bendro valstybinių įstaigų/institucijų analitikų tinklo suformavimas (pvz., viešojo sektoriaus analitikų forumas).</p>
	<p>Komunikacinio portalo sukūrimas, kuriame institucijos ir įstaigos galėtų ieškoti partnerių sprendžiant analitinius uždavinius. Pvz., panašiai kaip Horizon Europe programoje – portale yra pateikiamas sąrašas organizacijų, kurios norėtų dalyvauti konkrečiose temose, tačiau neturi partnerio.</p>
<p>Suformuoti dažniausio politinių priemonių/sričių poveikio ryšių žemėlapi, kuriame būtų sužymėti galimi pokyčiai kitose srityse (jeigu x srityje bus atlikta intervencija, ji turės įtakos y sričiai). Pakviesti Lietuvos Banką ar Finansų ministeriją bei Ekonomikos ir inovacijų ministeriją pasidalinti turima patirtimi dirbant su modeliavimo įrankiais ir pabandyti juos pritaikyti kitose srityse.</p>	

Problema	Siūlomi veiksmai
	Tarp-institucinės darbuotojų stažuotės į kitas, tarptautines organizacijas (pvz., JRC, ES Komisiją), kuriose duomenimis grįstas sprendimų priėmimas yra labiau įprastas. Skatinimas mokytis įpročių iš kitos kultūros.
Esama atvejų, kuomet duomenys yra renkami, tačiau viešai nerodomi, nes sprendimai priimami pagal interesų grupių poreikius ar pan.	Duomenų agentūroje (ar kitur) parengtos analizės pagal kategorijas talpinamos bendroje platformoje, kuri viešai prieinama visuomenei.
	NVO atliekamų tyrimų bazės sukūrimas
	Skėtinių NVO įtraukimas į duomenų gavėjus.